

права визначається як «недискримінаційний підхід, неупередженість» [3]. Звідси — справедливість співвідноситься з принципом правової рівності. Отже, принцип «верховенства права» необхідно пов'язувати з правами людини, де фактично й реалізується ідея справедливості. Тому заслуговує на підтримку позиція КСУ, що до ознак верховенства права також відносяться «повага і непорушність прав та свобод людини» [4].

Таким чином, ціннісний вимір судової реформи в Україні має свій прояв у її меті, в якій виявляються певні цінності суспільства. Аксіологічним цілеполяганням судової реформи, як етапу конституційної модернізації судової влади, є верховенство права — конституційна цінність та об'єктивна потреба сучасного суспільства і держави у пануванні права в якості ціннісного еталону та прояву справедливості, засобу захисту людини — найвищої соціальної цінності.

Список використаних джерел

1. Dicey A. Introduction to the Study of the Law of the Constitution / Dicey A. – Indianapolis : Liberty Classics, 1982. CXLVIII. 436 p.
2. Лукаидес Л. Г. Принципи верховенства права и права человека / Лукис Г. Лукаидес [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zonazakon.ru>
3. Рішення Конституційного Суду України від 02 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (справа про призначення судом більш м'якого покарання) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ccu.gov.ua/uk/docscatalog/list?currDir=9851>
4. Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 р. № 5-рп/2005 (справа про постійне користування земельними ділянками) // Офіційний вісник України. 2005. № 39. Ст. 2490.

ДЕМЕНЧУК М. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових та правоохоронних органів

ДЕЯКІ НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В умовах реформування судоустрою наша держава акцентує увагу на співпраці з європейськими правозахисними організаціями та країнами Європи: Федеративною Республікою Німеччина, Фінляндією, Францією та ін. Метою зустрічей делегацій є перейняття зарубіжного досвіду та пошук ефективних ідей для вдосконалення власної судової системи. Одним із актуальних питань є статус верховних судів держав та забезпечення ними як найвищими судовими інстанціями

єдності судової практики. Прикладом такої співпраці є візит у вересні 2015р. делегації Верховного Суду України до Верховного та інших судів Литовської Республіки. Під час обговорення спірних питань Голова Верховного Суду Литовської Республіки Рімвідас Норкус наголосив на необхідності забезпечення єдності судової практики та поділився досвідом щодо критеріїв допуску до розгляду справ Верховним Судом. До них відносяться: суттєва помилка у застосуванні матеріального чи процесуального права, яка є значимою у формуванні судової практики держави, розходження з практикою Верховного Суду, відсутність судової практики [1].

У результаті співпраці також постає питання щодо достатності кількості механізмів у Верховного Суду України для гарантування уніфікації судової практики. Голова Верховного Суду України Ярослав Романчук зазначав, що правовий висновок Верховного Суду України має надзвичайну вагу. Проте в класичному розумінні він не є судовим прецедентом, який сформувався в англосаксонській правовій сім'ї. Найбільш прийнятним шляхом для нашої держави буде розробка механізмів впровадження інституту так званого переконливого прецеденту. Судове рішення не має обов'язкової прецедентної сили, проте впливає на практику інших судів з огляду на авторитет суду, який таке рішення ухвалив [2].

Наступним питанням дискусій є значна кількість звернень громадян України до Європейського суду з прав людини. На жаль, сьогодні Україна займає одне з провідних місць за кількістю скарг до цього суду, яка у 2014р. становила 19,5 % від загальної кількості [3, с. 8], у 2015р. — 21,4 % та обійшла Російську Федерацію (14,2 %), Туреччину (13,4 %) та Італію (11,6 %) [4, с. 8]. Найчастіше громадяни звертаються через порушення ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950р., яка передбачає, що кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім випадків і відповідно до процедури, встановленої законом [5, с. 2]. Україна ратифікувала цю Конвенцію у 1997р., а тому рішення Європейського суду з прав людини є обов'язковими до виконання. Це положення закріплено Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006р. Проблеми пов'язані із виконанням рішень цього суду потребують окремого дослідження.

На нашу думку, виправлення існуючої ситуації можливо за допомогою інституту преюдиційного запиту, який вдало функціонує у європейських країнах, наприклад, у Франції. У якості підтвердження можна звернути увагу на схваленний Комітетом міністрів Ради Європи Протокол № 16 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Згідно Протоколу національні вищі суди можуть звернутися до Європейського Суду з прав людини з метою отримання

консультативного висновку стосовно тлумачення або застосування прав і свобод, передбачених вищевказаною Конвенцією. Україна підписала цей Протокол у 2014р., проте його досі не було ратифіковано [2]. Зазначимо, що спроби ввести інститут преюдиційного запиту існували ще у 2013р., коли були зареєстровані проект Закону № 3356—1 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо повноважень Верховного Суду України», ініціатором якого був народний депутат України О. Махницький, та проект Закону № 3356—2 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо повноважень Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції», ініціаторами якого були народні депутати України А. Яценюк, В. Кличко, Н. Агафонова та П. Петренко. Обидві спроби були невдалі: перший проект було відкликано 17 березня 2014р., а другий 6 червня 2014р. було відхилено. Вищевказаний інститут міг би працювати на двох рівнях: на національному — для усунення численних випадків нечітких або суперечливих норм українського законодавства та вирішення проблеми застосування таких правових норм ще на рівні судів першої інстанції, що у свою чергу забезпечило б єдність судової практики; та європейському — для надання можливості звертатися до Європейського суду з прав людини для отримання консультації щодо тлумачення або застосування норм Конвенції, що також зменшило б кількість звернень наших громадян до цього Суду.

Відзначимо, що процес євроінтеграції судової системи України, рівняння її на європейські стандарти є складним та довготривалим процесом, реалізація якого пов'язана із внесенням змін до законодавства та прийняттям нових нормативно-правових актів. Водночас для цього потрібні порядність, незалежність, безпристрасність, об'єктивність суддів.

Список використаних джерел

1. Посилення ролі Верховного Суду як гаранта єдності судової практики є одним із європейських стандартів судової влади. Офіційний сайт Верховного Суду України людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/nZNSbj>
2. Доповідь Голови Верховного Суду України на IV Міжнародному судово-правовому форумі «Судова реформа: стан та напрями розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/md89Yx>
3. «European Court of Human Rights Analysis of statistics 2014» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/zdliW7>
4. «European Court of Human Rights Analysis of statistics 2015» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/sZ9fqB>
5. «European Court of Human Rights Violations by Article and by State 2015» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/5hBRrq>